

SLOVENSKA POLICIJA Z ODLOČNIMI UKREPI PROTI GOSPODARSKI KRIMINALITETI – NOVINARSKA KONFERENCA GENERALNE POLICIJSKE UPRAVE, 18. 4. 2011 –

Slovenski policisti in policistke smo bili v letu 2010 zelo uspešni pri svojem delu, kar velja tudi za področje boja proti gospodarski kriminaliteti, ki ostaja prednostna naloga slovenske policije. Doseženi rezultati so velik izziv tudi za naše delo v prihodnje, saj smo slovenski policisti in kriminalisti v preteklem letu obravnavali več kot 13.000 gospodarskih kaznivih dejanj, s katerimi je bila povzročena premoženjska škoda v višini pol milijarde evrov, kazensko smo ovadili več kot 17.000 fizičnih in pravnih oseb ter izvedli 152 finančnih preiskav, v katerih smo predlagali zavarovanje za več kot 106 milijonov evrov protipravne premoženjske koristi. Posebno pozornost v slovenski policiji namenjamo novim in najtežjim oblikam poslovne in finančne kriminalitete, vzpostavljamo nove pristope pri preiskovanju korupcijske kriminalitete, dosledno ukrepamo pri kaznivih dejanjih delovnopravne kriminalitete in vodimo vzporedne finančne preiskave za zavarovanje nezakonito pridobljenega premoženja.

V letu 2010 je bilo odkrivanje in preiskovanje gospodarske kriminalitete izredno zahtevno. Zaznamovali so ga velik pripad zadev, nadpovprečne obremenitve kriminalistov (največ na PU Ljubljana) in številne zahtevne, dolgotrajne in kompleksne preiskave, ki zahtevajo multidisciplinaren pristop. Obravnavali smo številne lastninske prevzeme, zlorabe položaja, lažne stečaje, davčne zatajitve, pranje denarja in korupcijo. Z okrepljenim bojem proti gospodarski kriminaliteti bomo odločno nadaljevali ne glede na dejstvo, da so kriminalistične preiskave povezane z ogromnim obsegom operativnih aktivnosti, ki se lahko, denimo, samo v enem primeru merijo v nekaj tisoč ali deset tisoč listinah, transakcijah ali podatkih, ki jih je treba pridobiti, analizirati in ovrednotiti v smislu obstoja kaznivih dejanj. Zato želimo javno pohvaliti kriminaliste in policiste, ki preiskujejo gospodarska kazniva dejanja in so bili ob zahtevnem in naporsem preiskovanju, sploh pri najtežjih primerih, večkrat izpostavljeni še najrazličnejšim pritiskom, poskusom diskreditacije in pravnim postopkom. A policiji odločnosti in volje za delo, ne glede na te pritiske, ne bo zmanjkalo. Jasno in glasno pa želimo povedati, da se je treba dolgoročno zavedati, da policija za uspešno zatiranje gospodarske kriminalitete potrebuje ustrezne pogoje za delo. Že nekaj časa se namreč srečujemo z zaostanki pri obravnavi primerov gospodarske kriminalitete, saj se število zadev drastično povečuje, število kriminalistov pa ostaja nespremenjeno.

Za slovensko policijo ni pomembno, kdo je storilec gospodarskega kaznivega dejanja. To smo dokazali že s številnimi uspešno zaključenimi primeri resnega kriminala, ko smo brezkompromisno obravnavali osebe iz najrazličnejših sfer družbenega in gospodarskega življenja, ne glede na njihov položaj. Naša država ne sme odpovedati pri omejevanju gospodarskega kriminala, povečati in intenzivirati mora sodelovanje vseh nadzornih inštitucij ter preprečiti vsakršno vmešavanje v njihovo delo, predvsem pa čim prej ustvariti pogoje in ugodno klimo za obvladovanje, nadzor in preprečevanje gospodarskega kriminala in korupcije tudi v prihodnje. Samo tako se bo lahko povečalo zaupanje v delovanje pravne države. V policiji smo zato letos izvedli evalvacijo nerealizirane medresorske strategije obvladovanja gospodarske kriminalitete, v kateri smo podali tudi predloge za izboljšave in ponovno predlagali ustanovitev medresorske delovne skupine. Utemeljeno pričakujemo, da bodo začeli odgovorno delovati tudi drugi družbeni sistemi in da bo večjo vlogo v tej skupini prevzel še kakšen drug pristojni državni organ, ne samo policija.

Strategija obvladovanja gospodarske kriminalitete

V Sloveniji smo v zadnjem desetletju soočeni s stalnim naraščanjem obsega gospodarske kriminalitete, kar se izraža v številu zaznanih kaznivih dejanj, stopnji organiziranosti gospodarske kriminalitete, njenih novih pojavnih oblikah in mednarodni razsežnosti ter posledično v večanju povzročene premoženjske škode in pridobljene premoženjske koristi. Kot odziv na obvladovanje gospodarske kriminalitete je vlada RS v letu 2003 sprejela Strategijo obvladovanja gospodarske kriminalitete za obdobje 2004 - 2010, katere cilji pa so se - po ukinitvi medresorske delovne skupine že v prvem letu izvajanja - uresničili le delno.

Osnovni cilji strategije so bili pravočasno prilagajanje zakonodaje, sodelovanje med državnimi organi in institucijami, zagotovitev preventivnega dela, izboljšanje strokovne usposobljenosti kadrov in njihovo zagotavljanje. Delno izvajanje strategije ni zagotovilo pogojev, ki bi omogočili uspešno obvladovanje problematike. Tako je obseg kriminalitete v zadnjih letih že presegel kadrovske potenciale preiskovalcev, spremembe zakonodaje neučinkovito sledijo novim pojavnim oblikam kriminalitete (ni ustvarjene sodne prakse), zagotovo pa lahko kot pozitivno izpostavimo okrepljeno sodelovanje med državnimi organi in institucijami in tudi strokovno usposobljenost preiskovalcev.

V letu 2010 je z delom začel Nacionalni preiskovalni urad, kar zagotovo pomeni pozitiven premik pri obravnavi najhujših oblik gospodarske kriminalitete, vendar lahko tudi že pri tem ugotovljamo, da njegovi viri v celoti ne zagotavljajo obvladovanja najzahtevnejših oblik kriminalitete. Tako smo v policiji še vedno soočeni s pričakovani zunanje javnosti, da uspešno in ažurno obvladujemo vse v javnosti izstopajoče primere, ki imajo status t. i. afer, po drugi strani pa se kopičijo zaostanki pri obravnavi prijavljenih gospodarskih kaznivih dejanj, kjer so prav tako izražena pričakovanja konkretnih oškodovanih fizičnih in pravnih oseb, načelo legalitete pa nas zavezuje, da vse primere preiščemo enakovredno. V policiji razumemo pričakovanja javnosti po uspešnem obvladovanju gospodarske kriminalitete, saj dejansko prinaša velike negativne posledice za državo, kakor tudi za posameznika, vendar je policija samo eden od pristojnih organov v tem procesu. Povečevanje števila kazenskih ovadb, zavarovane premoženjske koristi in drugih ukrepov ne more omejiti naraščanja, če temu ne bodo sledili vsi drugi organi, ki lahko po naši oceni še učinkoviteje prispevajo k omejevanju posledic (hitrejši in učinkoviti kazenski postopki, ustvarjanje pravne prakse, odvzem protipravne premoženjske koristi). Povečanje gospodarske kriminalitete je zagotovo posledica nedelovanja vseh nadzornih institucij, ki bi lahko vsaka s svojim dolžnostnim ravnanjem preprečila njen dobršen del, saj je njihovo nedelovanje zagotovo prispevalo k upadu poslovne etike, ki je v nadaljevanju v veliki meri prešlo v izvrševanje kaznivih dejanj.

Stanje in rezultati dela policije na področju gospodarske kriminalitete

V zadnjih letih je Slovenija večkrat spreminjala in dopolnjevala kazensko zakonodajo, obenem pa je na različne načine, tudi zaradi vstopanja v EU, spreminjala in dopolnjevala zakonodajo, ki ureja gospodarske odnose v državi. Prilagajanje zakonodaje novim oblikam kriminala, predvsem pa bistveno hitrejši dinamiki poslovanja, kljub velikim spremembam ni bilo niti ustrezno, še manj pa pravočasno. Pojavne oblike gospodarskega kriminala so se začele spreminjati, zaradi neprilagojenosti in neodzivnosti pristojnih institucij pa so se ustalili nekateri vzorci gospodarskega ravnanja v popolnem nasprotju z uveljavljeno poslovno etiko ali zakonodajo. Akterji teh dejanj so poiskali možnosti in vrzeli za nezakonito in »sumljivo« ravnanje, s čimer so si ustvarili nezakonite prednosti pred konkurenco, pridobili enormne premoženjske koristi in osebno bogateli. Nastala gospodarska kriza pa je zaradi obsežnega gospodarskega kriminala imela nedvomno tudi večje in dolgotrajnejše posledice, kot bi jih imela sicer z obvladljivo stopnjo gospodarskega kriminala. Težave, ki so se pri preiskovanju gospodarske kriminalitete začele že s privatizacijo družbenega premoženja in s prehodom na tržno ekonomijo v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, so se v preteklem obdobju nadaljevale celo intenzivneje od pričakovani strokovne javnosti, s pojavom gospodarske krize pa tovrstna kriminaliteta že presega vse meje obvladljivosti.

Obseg obravnavane in s kazensko ovadbo zaključene gospodarske kriminalitete se je v letu 2010 povečal za 41,1 % na 13.064 kaznivih dejanj, istočasno se je občutno, za 162 %, povečala premoženjska škoda, nastala kot posledica gospodarskih kaznivih dejanj, in sicer na 505,4 milijona evrov. Posledično se je delež gospodarske kriminalitete v celotni strukturi kriminalitete povečal na 14,6 %. Povečalo se je tako število oškodovancev kot tudi število ovadenih fizičnih in pravnih oseb. Preiskovanost gospodarske kriminalitete je v letu 2010 ostala na enakem nivoju kot leto poprej in znaša 95,23 %. Med težjimi gospodarskimi delikti se je najbolj povečalo število kaznivih dejanj oškodovanja upnikov, pranja denarja in davčne zatajitve, med lažjimi pa število kaznivih dejanj poslovne goljufije, ponareditve ali uničenja poslovnih listin, ponarejanja in uporabe ponarejenih vrednotnic ali vrednostnih papirjev ter

uporabe ponarejene bančne, kreditne ali druge kartice. V celotni strukturi gospodarske kriminalitete največji delež predstavljajo kazniva dejanja poslovne goljufije (31 %), medtem ko je bil največji delež premoženjske škode povzročen s kaznivimi dejanji zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti (50 %).

Na področju odkrivanja in preiskovanja **korupcijske kriminalitete** ocenjujemo, da smo čedalje bolj uspešni. K temu so med drugim pripomogli različni novi pristopi pridobivanja informacij in višji nivo sodelovanja z drugimi državnimi institucijami. Lani smo obravnavali in s kazensko ovadbo zaključili 71 kaznivih dejanj tipične korupcijske kriminalitete in v tem času preko anonimne e-prijave prejeli 306 prijav o sumih korupcije. Na policijske uprave je bilo v nadaljnjo preveritev odstopljenih 106 e-prijav, v 67 primerih so se indici kaznivih dejanj nanašali na korupcijska kazniva dejanja, v 39 primerih pa na kazniva dejanja iz drugih področij kriminalitete.

Področju **poslovne kriminalitete** smo lani namenili največjo pozornost, saj gre za najobsežnejše področje gospodarske kriminalitete. V tem okviru je bilo obravnavanih največ zahtevnih in kompleksnih zadev s področja stečajne problematike, managerskih odkupov podjetij, davčne problematike, poslovnih malverzacij in finančnih izčrpavanj podjetij. Največji problem na področju davčnih zatajitev, ki so bile v 2010 v izrazitem porastu, še vedno predstavlja izvrševanje kaznivih dejanj s pomočjo t. i. davčnega vrtiljaka oziroma slamnatih podjetij in profiterjev. Konec 2010 smo imeli v obravnavi več kot 200 sklopov zadev, povezanih z missing trader družbami, v katerih je bilo udeleženih preko 3000 profiterjev s sedežem na območju celotne države, ki so delovali v letih od 2008 do 2010. Lani se je **delovnopravna kriminaliteta** povečala za 14 %, s 462 v letu 2009 na 528 kaznivih dejanj v letu 2010. Na povečanje delovnopravne kriminalitete je v zadnjih dveh letih nedvomno vplivalo neugodno gospodarsko stanje v državi, zaradi česar imajo številna podjetja likvidnostne težave in zato pri racionalizaciji stroškov velikokrat prihaja do kršitev temeljnih pravic delavcev in pravic iz socialnega zavarovanja. Prav tako v zadnjem času beležimo povečanje kaznivih dejanj dela na črno, predvsem pri zaposlovanju delavcev z območja Balkana, ki so jim navedene pravice pri takšni obliki zaposlovanja prav tako kršene. Te kršitve pa pogosto privedejo tudi do socialnih stisk, kakršnim smo bili v naši državi priča v zadnjem času.

Na področju **finančne kriminalitete in pranja denarja** so bila v letu 2010 v največjem porastu kazniva dejanja pranja denarja, ponarejanja in uporabe ponarejenih vrednotnic ali vrednostnih papirjev in uporabe ponarejene bančne, kreditne ali druge kartice. Število podanih kazenskih ovadb, ki zajemajo kaznivo dejanje pranja denarja, je bilo lani glede na predhodna obdobja v izrazitem porastu zaradi povečanja števila izvedenih finančnih preiskav. Zlorabe plačilnih kartic na bankomatu in plačilnih mestih, presnemavanje magnetnega zapisa (skimming) in zlorabe plačilnih kartic preko spleta so bile v letu 2010 tudi v izrednem porastu. V letu 2009 je bilo tako obravnavanih 424 kaznivih dejanj (390 preiskanih), v letu 2010 pa 1.075 kaznivih dejanj (960 preiskanih). Usposobljenost policistov in kriminalistov na terenu je pripomogla k odlični, skoraj 90-odstotni preiskanosti tovrstnih kaznivih dejanj. Storilci so v Slovenijo praviloma prihajali v skupinah in se po opravljenih dvigih vračali v katero izmed sosednjih držav (praviloma Italijo). Najbolj so bili izpostavljeni bankomati v Ljubljani, predvsem pa tisti bankomati, ki sprejemajo tudi kartice brez čipa. Praviloma gre pri storilcih za romunske oz. bolgarske državljane, najpogosteje pa so ponarejene kartice skandinavskega oz. britanskega izvora. V letu 2010 smo izvedli skupno **152 finančnih preiskav**, v katerih smo obravnavali 256 fizičnih in 50 pravnih oseb. **S finančnimi preiskavami smo ugotovili skupno 243.155.290 evrov protipravne premoženjske koristi. Od tega je bilo na pristojna tožilstva podanih 69 pobud za začasno zavarovanje v skupni višini 106.516.807 evrov, katerih predmet je bilo 110 fizičnih in 19 pravnih oseb.** V preostalih 83 opravljenih finančnih preiskavah pa so bila podana poročila zaradi neizpolnjenih pogojev za podajo pobude. Lani je bilo tako v zavarovanje predlaganih 44 % celotne ugotovljene premoženjske koristi (106,5 milijona evrov od skupne 243,1 milijona evrov).